

Language consultations: electronic database

<https://www.valodaskonsultacijas.lv/en/questions/983>

Question

Vai latviešu literārajā valodā pastāv vārds **viskautkas**?

Answer

Vārda *viskautkas* vietā atkarībā no konteksta labāk lietot **šis (un) tas**, **viss kas**, **kaut kas**, arī **sazin kas**, **nez kas** u. tml.

Vārds *viskautkas* sarunvalodā radies, apvienojot formu un nozīmi nenoteiktajam vietniekvārdam *kaut kas* un vārdu savienojumam *viss kas* (kā arī nozīmes niansi no vārdu savienojuma *kaut kas no visa*, tāpat arī *no šis (un) tas*):

kaut kas – ‘norāda uz ko nenoteiktu, nezināmu, arī neminētu’;

viss kas – ‘daudz no esošā, iespējamā’;

šis (un) tas – ‘norāda uz ko nenoteiktu, arī konkrēti neminētu’ (sk. *Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca*. Pieejams: <https://tezaurs.lv/mlvv>).

Vārdu savienojumam *viss kas* ir lielāka noteiktības, konkrētības nozīme. Sal. *es nopirku visu ko* (= daudz no iespējamā) un *es nopirku viskautko* (= daudz no nenoteiktā, nezināmā).

Fonētisku iemeslu dēļ neiesaka lietot vārdu savienojumu *viss tas* (lai fonētiski neveidotos līdzība ar lietvārdu *vistas*), iespējams, uz tā pamata arī *viss kas* raisa pretestību, turklāt, kā jau minēts, svarīga ir arī nenoteiktības nianse, ko piešķir *kaut kas*.

Interesanti, ka *viss kaut kas* (un bieži akuzatīva locījumā *visu kaut ko*) sastopams daiļliteratūrā, arī periodikā:

ieteica visu kaut ko;

[..] *tad sakrājas viss kaut kas*;

es zinu, ka esmu visu kaut ko pasaulē redzējis;

tad mēs visu kaut ko stādījām (sk. <http://korpuss.lv>).

Tāpat atrodams arī *viskautkas*:

Akselam ir nepilni divi gadi, un visas dienas laikā viņš izdomā viskautko, ne tikai to, kas redzams fotogrāfijā;

pa ziemu vilki neguļ kā daudzi citi dzīvnieki. Tad viņi ēd viskautko, arī peles un vāveres;

kad piezvana mamma, es momentā ķeru pie svaiga papīra gabala un tur gan rēgojas viskautkas apaļš un omulīgs (sk. <http://periodika.lv>).

Lielā daļā gadījumu presē atrodami citējumi no kādu intervētu cilvēku,

tostarp bērnu, teiktā, iespējams, *viskautkas* atstāts tekstā, lai radītu autentiskas runas iespaidu.

Kā norāda Dace Strelēvica, „[k]ontrahētā forma *viskautkas* (parasti, protams, kursivēta) presē parādās bieži, bet katrā šādā gadījumā jāpārliecinās, ka vienz. nav veicināta modes vārda – divvalodu

japriecajas, ka vismaz nav veicināts modes vārda – unvalodu hibrīdformas *dajebkas* – uzvaras gājiens” (Strelēvica, D. Kursīvs un pēdiņas kā „nestandarta” leksikas iezīmētāji Latvijas presē. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 2. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 52. lpp. Pieejams: https://www.valodaskonsultācijas.lv/uploads/suggested_sources/2/pdf/Valodas_prakse_2.pdf) Vārds *viskautkas* atrodams dažu rakstnieku, kā, piemēram, Vika un Gundegas Repšes, daiļradē.

Nevar noliegt, ka sarunvalodas vārdi ienāk publicistikā, daiļliteratūrā un ar laiku no sarunvalodas slāņa nonāk vispārlietojamā leksikā. Turklāt *vis-* kā salikteņu pirmā daļa latviešu valodā ir sastopams, piemēram, *visapkārt, visbeidzot, viscaur, vismaz, visvisāds* utt. No valodas normas viedokļa atkarībā no konteksta labāk izvēlēties *šis (un) tas, viss kas, kaut kas, arī sazin kas, nez kas* u. tml.

Sources

Strelēvica, D. [Kursīvs un pēdiņas kā „nestandarta” leksikas iezīmētāji Latvijas presē](#). *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi* Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 2. Atb. red. S. Lagzdiņa. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2006, 52. lpp.

Logina, S., Pēča, K., Pūtele, I., Zilgalve, E. [Valodas konsultācijas](#). *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 16. Atb. red. I. Lokmane. Rīga : Latviešu valodas aģentūra, 2021, 180.–181. lpp.

